

**หลักสูตร “การเงิน การบัญชี และการบริหารสำหรับกรรมการสหกรณ์” (ขนาดใหญ่)**  
(ฉบับปรับปรุง)

**วัตถุประสงค์**

1. เพื่อเสริมสร้างความรู้ ความเข้าใจในด้านอุดมการณ์ หลักการ และวิธีการสหกรณ์ สามารถนำไปประยุกต์ใช้ในการบริหารจัดการให้เป็นไปตามบริบทของสหกรณ์ และนโยบายรัฐที่กำหนด
2. เพื่อเสริมสร้างความรู้ ความเข้าใจในหลักการดำเนินการด้านการเงิน การบัญชี การบริหารจัดการ และหลักธรรมาภิบาลในการบริหารงานสหกรณ์
3. เพื่อเสริมสร้างความรู้ ความเข้าใจและประยุกต์การบริหารจัดการสหกรณ์ด้วยเทคโนโลยี และนวัตกรรม

**โครงสร้างหลักสูตร**

| รายชื่อเนื้อหาวิชา                                                          | จำนวน<br>(ชั่วโมง) |
|-----------------------------------------------------------------------------|--------------------|
| <b>กลุ่มวิชาพื้นฐาน</b>                                                     |                    |
| 1. ความรู้เกี่ยวกับสหกรณ์ อุดมการณ์ หลักการ และวิธีการสหกรณ์                | 3                  |
| 2. บทบาท หน้าที่ของคณะกรรมการดำเนินการสหกรณ์                                | 3                  |
| 3. กฎหมาย ข้อบังคับสหกรณ์และกฎหมายอื่นที่เกี่ยวข้องกับการบริหารจัดการสหกรณ์ | 3                  |
|                                                                             | (9)                |
| <b>กลุ่มวิชาเฉพาะ</b>                                                       |                    |
| 4. ความรู้ด้านการบัญชี และการอ่านงบการเงินของสหกรณ์                         | 6                  |
| 5. การวิเคราะห์งบการเงินของสหกรณ์                                           | 6                  |
| 6. เกณฑ์มาตรฐานความมั่นคงทางการเงินของสหกรณ์                                | 6                  |
| 7. ตลาดการเงินและการลงทุน                                                   | 3                  |
| 8. การวิเคราะห์ต้นทุน ผลตอบแทนทางการเงิน และส่วนเหลือ                       | 6                  |
| 9. การจัดทำประมาณการทางการเงิน                                              | 3                  |
| 10 การบริหารสินเชื่อ                                                        | 3                  |
| 11. การควบคุมภายใน และการบริหารความเสี่ยง                                   | 3                  |
| 12. การบริหารจัดการเชิงกลยุทธ์ และเกณฑ์ประเมินความเข้มแข็งของสหกรณ์         | 3                  |
| 13. นวัตกรรม เทคโนโลยี และระบบสารสนเทศ (IT) เพื่อการบริหารสหกรณ์            | 3                  |
| 14. การบริหารสหกรณ์ภายใต้หลักธรรมาภิบาลและจรรยาบรรณสหกรณ์                   | 3                  |
|                                                                             | (45)               |
| <b>หมวดอื่นๆ</b>                                                            |                    |
| 15. ทดสอบประมวลความรู้ pre - test, post - test                              | 3                  |
|                                                                             | (3)                |
| <b>รวมจำนวน (ชั่วโมง)</b>                                                   | <b>(57)</b>        |

## หัวข้อวิชาที่ 1 ความรู้เกี่ยวกับสหกรณ์ อุดมการณ์ หลักการ และวิธีการสหกรณ์

(3 ชม.)

### 1.1 วัตถุประสงค์

1.1.1 เพื่อให้มีความรู้ความเข้าใจในอุดมการณ์ ค่านิยม หลักการ และวิธีการสหกรณ์ รวมทั้งสามารถนำความรู้ไปประยุกต์เพื่อการบริหารสหกรณ์ได้

1.1.2 เพื่อให้มีความรู้ความเข้าใจโครงสร้างระบบสหกรณ์

1.1.3 เพื่อให้ความรู้ การดำเนินงาน และการบริหารจัดการสหกรณ์

### 1.2 คำอธิบายหัวข้อวิชา

สหกรณ์เป็นองค์การอิสระของบุคคลซึ่งรวมกันด้วยความสมัครใจ เพื่อสนองความต้องการและความมุ่งหมายร่วมกันทางเศรษฐกิจ สังคม วัฒนธรรม โดยการดำเนินวิสาหกิจที่เป็นเจ้าของร่วมกันและควบคุมตามหลักแนวทางประชาธิปไตย กรรมการดำเนินการสหกรณ์เป็นบุคคลที่มีความสำคัญยิ่งต่อการดำเนินงานของสหกรณ์ในสภาพของการเป็นผู้บริหาร ผู้กำหนดนโยบายของสหกรณ์ต้องมีพื้นฐานแนวคิดด้านสหกรณ์ โครงสร้างสหกรณ์และนำมาใช้ในการบริหารการจัดการสหกรณ์ได้อย่างถูกต้อง โดยมีเนื้อหาวิชา ดังนี้

1.2.1 ความรู้เกี่ยวกับการสหกรณ์ (50%)

- (1) อุดมการณ์ ค่านิยม หลักการ และวิธีการสหกรณ์
- (2) ความหมายและเป้าหมายของอุดมการณ์สหกรณ์
- (3) ค่านิยม และค่านิยมเกี่ยวกับสหกรณ์
- (4) การประยุกต์ใช้หลักการ และวิธีการสหกรณ์

1.2.2. โครงสร้างระบบสหกรณ์ (20%)

- (1) สันนิบาตสหกรณ์แห่งประเทศไทย
- (2) ชุมนุมสหกรณ์ระดับประเทศ/ชุมนุมสหกรณ์ระดับพื้นที่หรือวิชาชีพ
- (3) สหกรณ์พื้นฐานแต่ละประเภท
- (4) คณะกรรมการพัฒนาการสหกรณ์แห่งชาติ
- (5) กรมส่งเสริมสหกรณ์
- (6) กรมตรวจบัญชีสหกรณ์

1.2.3 โครงสร้างการบริหารจัดการสหกรณ์ (10%)

- (1) โครงสร้างพื้นฐานของสหกรณ์
- (2) ความสัมพันธ์ระหว่างบุคลากรภายในสหกรณ์
- (3) ความรับผิดชอบต่อการบริหารจัดการสหกรณ์

1.2.4 เป้าหมายขององค์การธุรกิจแบบสหกรณ์กับธุรกิจแบบเอกชน (20%)

- (1) เปรียบเทียบการบริหารธุรกิจรูปแบบสหกรณ์และเอกชน
- (2) รูปแบบการดำเนินธุรกิจสหกรณ์ และเป้าหมาย

รวม (100%)

## หัวข้อวิชาที่ 2 บทบาท หน้าที่ของคณะกรรมการดำเนินการสหกรณ์

(3 ชม.)

### 2.1 วัตถุประสงค์

- 2.1.1 เพื่อให้มีความรู้และความเข้าใจในบทบาทการบริหารงานของคณะกรรมการดำเนินการ
- 2.1.2 เพื่อให้มีความรู้และความเข้าใจในหน้าที่ความรับผิดชอบของคณะกรรมการดำเนินการ
- 2.1.3 เพื่อให้มีความรู้และความเข้าใจอำนาจกระทำการของคณะกรรมการดำเนินการ และ  
ความรับผิดชอบทางกฎหมายของคณะกรรมการดำเนินการ
- 2.1.4 เพื่อให้มีความรู้และความเข้าใจภาวะผู้นำในการบริหารงานสหกรณ์
- 2.1.5 เพื่อประยุกต์ใช้บทบาทของคณะกรรมการในการบริหารจัดการสหกรณ์

### 2.2 คำอธิบายหัวข้อวิชา

คณะกรรมการดำเนินการสหกรณ์ ซึ่งได้รับเลือกตั้งจากผู้แทนสมาชิกขึ้นมาเป็นตัวแทนในการบริหารงานของสหกรณ์ ต้องมีความรับผิดชอบในการบริหารจัดการและดำเนินกิจการสหกรณ์ให้มีประสิทธิภาพ ต้องมีความรู้ความเข้าใจในบทบาทหน้าที่และอำนาจกระทำการ ความรับผิดชอบทางกฎหมาย โดยมีเนื้อหาวิชา ดังนี้

- 2.2.1 หน้าที่ความรับผิดชอบของคณะกรรมการดำเนินการ (20%)
    - (1) หน้าที่ความรับผิดชอบของกรรมการดำเนินการ และคณะกรรมการดำเนินการ
  - 2.2.2. อำนาจกระทำการของคณะกรรมการดำเนินการ (20%)
    - (1) อำนาจกระทำการตามกฎหมาย กฎกระทรวง ข้อกำหนดคณะกรรมการพัฒนา  
การสหกรณ์แห่งชาติ (คพช.) และข้อบังคับของสหกรณ์
  - 2.2.3. ความรับผิดชอบทางกฎหมายของคณะกรรมการดำเนินการ (30%)
    - (1) ความรับผิดชอบตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์
    - (2) ความรับผิดชอบตามประมวลกฎหมายอาญา
    - (3) ความรับผิดชอบตามกฎหมายสหกรณ์
  - 2.2.4. ภาวะผู้นำในการบริหารงานของคณะกรรมการดำเนินการ (20%)
    - (1) ภาวะผู้นำและคุณลักษณะผู้นำ
    - (2) ผู้นำกับการบริหารงานสหกรณ์
  - 2.2.5 กรณีศึกษาความรับผิดชอบของคณะกรรมการดำเนินการ (10%)
- รวม (100%)

### หัวข้อวิชาที่ 3 กฎหมาย ข้อบังคับสหกรณ์และกฎหมายอื่นที่เกี่ยวข้องกับการบริหารจัดการสหกรณ์

(3 ชม.)

#### 3.1 วัตถุประสงค์

3.1.1 เพื่อให้มีความรู้ และความเข้าใจในกฎหมายสหกรณ์ (พระราชบัญญัติสหกรณ์) กฎกระทรวง ประกาศคณะกรรมการพัฒนาการสหกรณ์แห่งชาติ (คพช.) ข้อบังคับสหกรณ์ ระเบียบคำสั่ง และคำแนะนำของนายทะเบียนสหกรณ์

3.1.2 เพื่อให้มีความรู้ และความเข้าใจในกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ กฎหมาย ป่ง. และกฎหมายอื่นที่เกี่ยวข้องกับสหกรณ์

#### 3.2 คำอธิบายหัวข้อวิชา

สหกรณ์เป็นนิติบุคคลตามมาตรา 37 แห่งพระราชบัญญัติสหกรณ์ พ.ศ. 2542 และที่แก้ไขเพิ่มเติม ซึ่งจะต้องดำเนินกิจการโดยเกี่ยวข้องกับกฎหมายสหกรณ์ กฎหมายแพ่งและพาณิชย์ และกฎหมายอื่นที่เกี่ยวข้อง ตลอดจนข้อบังคับ ระเบียบต่างๆ ที่สหกรณ์กำหนดขึ้น คณะกรรมการดำเนินการจึงต้องมีความรู้ ความเข้าใจในเรื่องดังกล่าว เพื่อใช้ในการบริหารสหกรณ์ โดยมีเนื้อหาวิชา ดังนี้

- |       |                                                                                           |       |
|-------|-------------------------------------------------------------------------------------------|-------|
| 3.2.1 | กฎหมายแพ่งและพาณิชย์ และนิติกรรมเรื่องของสัญญา                                            | (20%) |
|       | (1) การกู้ยืม                                                                             |       |
|       | (2) การค้ำประกัน                                                                          |       |
|       | (3) การจำนำ                                                                               |       |
|       | (4) การจำนอง                                                                              |       |
| 3.2.2 | พระราชบัญญัติสหกรณ์และข้อบังคับสหกรณ์                                                     | (20%) |
|       | (1) สาระสำคัญของพระราชบัญญัติสหกรณ์และข้อบังคับสหกรณ์                                     |       |
| 3.2.3 | ประกาศคณะกรรมการพัฒนาการสหกรณ์แห่งชาติ (คพช.)                                             | (10%) |
|       | (1) การฝาก และการลงทุนของสหกรณ์ตามมาตรา 62                                                |       |
| 3.2.4 | กฎกระทรวง                                                                                 | (10%) |
|       | (1) กฎกระทรวงว่าด้วยการดำรงสินทรัพย์สภาพคล่อง                                             |       |
|       | (2) กฎกระทรวงว่าด้วยการกำหนดเงินปันผล                                                     |       |
|       | (3) กฎกระทรวง การดำเนินงานและการกำกับดูแลสหกรณ์ออมทรัพย์ และสหกรณ์เครดิตยูเนียน พ.ศ. 2564 |       |
| 3.2.5 | ระเบียบ คำสั่ง และคำแนะนำของนายทะเบียนสหกรณ์                                              | (20%) |
|       | (1) ความสำคัญของระเบียบ คำสั่ง และคำแนะนำของนายทะเบียนสหกรณ์                              |       |
|       | (2) ความรับผิดชอบต่อระเบียบ คำสั่ง และคำแนะนำของนายทะเบียนสหกรณ์                          |       |
| 3.2.6 | กฎหมาย ป่ง.                                                                               | (10%) |
|       | สาระสำคัญของกฎหมาย ป่ง. ที่เกี่ยวกับสหกรณ์                                                |       |
|       | (1) การฟอกเงิน                                                                            |       |
|       | (2) ความผิดฐานฟอกเงิน                                                                     |       |
|       | (3) การรายงานธุรกรรมการเงิน                                                               |       |
| 3.2.7 | กฎหมายอื่นที่เกี่ยวข้อง                                                                   | (10%) |
|       | (1) กฎหมายเกี่ยวกับแรงงาน                                                                 |       |
|       | (2) กฎหมายเกี่ยวกับการประกันชีวิต                                                         |       |

รวม (100%)

## หัวข้อวิชาที่ 4 ความรู้ด้านการบัญชี และการอ่านงบการเงินของสหกรณ์

(6 ชม.)

### 4.1 วัตถุประสงค์

- 4.1.1 เพื่อให้มีความรู้ ความเข้าใจระบบบัญชีและการเงินของสหกรณ์
- 4.1.2 เพื่อให้มีความรู้ ความเข้าใจการใช้ข้อมูลทางบัญชีในการบริหารสหกรณ์
- 4.1.3 เพื่อให้มีความรู้ ความเข้าใจด้านการเงินในการบริหารสหกรณ์

### 4.2 คำอธิบายหัวข้อวิชา

หัวข้อวิชานี้ อยู่ในกลุ่มวิชาการบัญชี และเป็นการให้ความรู้ความเข้าใจด้านการบัญชีและแนวปฏิบัติด้านการรับเงิน - การจ่ายเงิน รวมถึง การอ่านงบการเงินให้เกิดความเข้าใจและสามารถนำไปใช้ในการบริหารการเงินในฐานะผู้บริหารสหกรณ์ โดยมีเนื้อหาวิชา ดังนี้

- 4.2.1 กระบวนการปฏิบัติทางการเงิน (15%)
  - (1) ความรู้ความเข้าใจถึงความสำคัญของเอกสารหรือหลักฐานทางการเงิน
  - (2) กระบวนการรับเงิน - จ่ายเงิน เอกสารรับเงิน - จ่ายเงิน และการบันทึก รายรับ-รายจ่ายประจำวัน
  - (3) งบรายรับรายจ่ายประจำเดือน
- 4.2.2 กระบวนการปฏิบัติทางบัญชี (15%)
  - (1) ความรู้เข้าใจการบันทึกบัญชีรายวันทั่วไปและบัญชีแยกประเภท
  - (2) ความรู้เข้าใจเกี่ยวกับบัญชีคุมยอดและบัญชีรายตัว
  - (3) ความสำคัญของงบทดลอง การตรวจสอบและการกระทบยอดทางบัญชี
- 4.2.3 องค์ประกอบของงบการเงิน (30%)
  - (1) ความหมายและประเภทของงบการเงิน
  - (2) กลุ่มบัญชีหรือหมวดบัญชีในงบการเงิน
  - (3) แหล่งที่มาของเงินทุนและแหล่งใช้ไปของเงินทุน
- 4.2.4 เทคนิคการอ่านงบการเงิน (40%)
  - (1) ความรู้เข้าใจเกี่ยวกับสินทรัพย์ หนี้สิน ทุน รายได้ และค่าใช้จ่าย
  - (2) ความสำคัญของหมายเหตุประกอบงบการเงิน (รายละเอียดประกอบงบการเงิน)
  - (3) ความสัมพันธ์ของกลุ่มบัญชีทั้ง 5 หมวด
  - (4) วิธีสังเกตรายการที่ผิดปกติในงบการเงิน รายการที่มีความเสี่ยง รายการที่ผิดปกติในงบการเงิน (ข้อสังเกตของผู้ตรวจสอบบัญชี)

รวม (100%)

## หัวข้อวิชาที่ 5 การวิเคราะห์งบการเงินของสหกรณ์

(6 ชม.)

### 5.1 วัตถุประสงค์

- 5.1.1 เพื่อให้ความรู้ ความเข้าใจด้านการวิเคราะห์งบการเงิน และอัตราส่วนทางการเงิน
- 5.1.2 เพื่อให้มีความรู้ ความเข้าใจการใช้เครื่องมือวิเคราะห์ทางการเงิน
- 5.1.3 เพื่อใช้ข้อมูลจากผลการวิเคราะห์ทางการเงินในการบริหารงานสหกรณ์

### 5.2 คำอธิบายหัวข้อวิชา

หัวข้อวิชานี้ อยู่ในกลุ่มวิชาการบัญชี การวิเคราะห์งบการเงิน เป็นกระบวนการตรวจสอบ และประเมินวิเคราะห์งบการเงินของสหกรณ์ เพื่อให้ได้ข้อมูลเชิงลึกเกี่ยวข้องกับข้อมูลทางการเงิน ความมั่นคง และศักยภาพในการเติบโต โดยเกี่ยวข้องกับอัตราส่วนทางการเงิน แนวโน้มและตัวบ่งชี้สำคัญอื่นๆ เพื่อประเมินความสามารถในการทำกำไร สภาพคล่อง และประสิทธิภาพของสหกรณ์ กรรมการสหกรณ์ ต้องสามารถประเมินได้โดยการวิเคราะห์งบการเงิน เช่น งบกำไรขาดทุน งบแสดงฐานะทางการเงิน งบกระแสเงินสด และสถานการณ์เงินของสหกรณ์ ระบุจุดแข็ง จุดอ่อน และตัดสินใจโดยใช้ข้อมูลรอบด้าน เกี่ยวกับการลงทุน การให้กู้ยืม และกลยุทธ์ทางธุรกิจ โดยมีเนื้อหาวิชา ดังนี้

- 5.2.1 สารสำคัญของงบการเงินที่ใช้ในการวิเคราะห์ (10%)
  - (1) ความหมายและจุดมุ่งหมายของการวิเคราะห์งบการเงิน
  - (2) งบฐานะการเงินของกิจการและแสดงผลการดำเนินงาน รวมถึง กระแสเงินสดของกิจการ
- 5.2.2 การวิเคราะห์แบบอัตราร้อยละ (Percentage Analysis) (25%)
  - (1) การวิเคราะห์แนวดิ่ง
  - (2) การวิเคราะห์แนวโน้ม (แนวนอน)
- 5.2.3 การวิเคราะห์แบบอัตราส่วน (Financial Ratio Analysis) (50%)
  - (1) อัตราส่วนสภาพคล่อง (Liquidity Ratio)
  - (2) อัตราส่วนความสามารถในการก่อหนี้ (Leverage Ratio)
  - (3) อัตราส่วนความสามารถในการบริหารสินทรัพย์ (Activity Ratio)
  - (4) อัตราส่วนความสามารถในการทำกำไร (Profitability Ratio)
  - (5) อัตราส่วนทางการเงินที่สำคัญของสถาบันการเงิน
- 5.2.4 ความเข้าใจเกี่ยวกับงบกระแสเงินสด (15%)
  - (1) ความสำคัญของงบกระแสเงินสด
  - (2) กระแสเงินสดจากกิจกรรมดำเนินงาน
  - (3) กระแสเงินสดจากกิจกรรมลงทุน
  - (4) กระแสเงินสดจากกิจกรรมหาเงิน

รวม (100%)

## หัวข้อวิชาที่ 6 เกณฑ์มาตรฐานความมั่นคงทางการเงินของสหกรณ์

(6 ชม.)

### 6.1 วัตถุประสงค์

6.1.1 เพื่อให้มีความรู้ ความเข้าใจเกี่ยวกับเกณฑ์วัตถุประสงค์ประสิทธิภาพทางการเงินของสหกรณ์ใช้  
อยู่ในปัจจุบันทั้งในและนอกประเทศ

6.1.2 เพื่อให้มีความรู้ ความเข้าใจเกี่ยวกับการนำเกณฑ์ต่าง ๆ ตามข้อ 6.1.1 มาจัดทำเป็น  
เกณฑ์มาตรฐานความมั่นคงทางการเงินของสหกรณ์

6.1.3 เพื่อให้สามารถนำเกณฑ์มาตรฐานความมั่นคงทางการเงินมาใช้ในการบริหารสหกรณ์

### 6.2 คำอธิบายหัวข้อวิชา

เกณฑ์มาตรฐานความมั่นคงทางการเงินของสหกรณ์ จะต้องเป็นเกณฑ์ที่มีความสมดุลทั้งความ  
เป็นสหกรณ์และความเป็นสถาบันการเงินที่ดี ได้แก่ ส่งเสริมการออมของสมาชิก เน้นการใช้เงินทุนภายใน  
มีต้นทุนต่ำและสร้างรายได้ที่เหมาะสมควบคู่กับการมีสภาพคล่องที่ดี โดยมีเนื้อหาวิชา ดังนี้

6.2.1 เกณฑ์ต่าง ๆ ที่ใช้อยู่ในปัจจุบัน (30%)

(1) เกณฑ์ของกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ CAMELS, CFSAWS:ss,

เกณฑ์การจัดระดับความเข้มแข็งของสหกรณ์

(2) เกณฑ์ของบริษัท ทริสเรทติ้ง

(3) PRUDENTIAL STANDARDS ของสหกรณ์ออมทรัพย์และเครดิตยูเนียนโลก

6.2.2 เกณฑ์มาตรฐานความมั่นคงทางการเงินของสหกรณ์ (70%)

(1) โครงสร้างทางการเงินที่มีประสิทธิภาพ

(2) สภาพคล่องทางการเงิน

(3) ประสิทธิภาพในการทำรายได้

(4) คุณภาพสินทรัพย์และการป้องกันความเสี่ยง

รวม (100%)

## หัวข้อวิชาที่ 7 ตลาดการเงินและการลงทุน

(3 ชม.)

### 7.1 วัตถุประสงค์

- 7.1.1 เพื่อให้มีความรู้พื้นฐานระบบเศรษฐกิจและตลาดการเงินที่เกี่ยวข้องกับการบริหารจัดการสหกรณ์
- 7.1.2 เพื่อให้มีความรู้ความเข้าใจในการนำสินทรัพย์ไปลงทุนในตลาดการเงิน
- 7.1.3 เพื่อให้สามารถนำสินทรัพย์ไปลงทุนได้อย่างมีทักษะและเชี่ยวชาญ
- 7.1.4 เพื่อให้สามารถวิเคราะห์การลงทุนให้เป็นไปตามกฎหมายสหกรณ์

### 7.2 คำอธิบายหัวข้อวิชา

หัวข้อวิชานี้ อยู่ในกลุ่มวิชาการเงิน และเป็นการให้ความรู้ความเข้าใจในตลาดการเงินและหลักของการลงทุน เพื่อสามารถเพิ่มทักษะในการลงทุนได้อย่างมีประสิทธิภาพและเป็นไปตามกฎหมายสหกรณ์ ทั้งนี้ให้ยึดถือตามเกณฑ์มาตรฐานความมั่นคงทางการเงินของสหกรณ์ (ตามหัวข้อวิชาที่ 6) โดยมีเนื้อหาวิชา ดังนี้

- 7.2.1 ระบบเศรษฐกิจกับสหกรณ์ (40%)
  - (1) ความรู้เกี่ยวกับระบบเศรษฐกิจ
  - (2) โครงสร้างระบบการเงิน และสถาบันการเงิน
  - (3) บทบาทของสหกรณ์กับระบบเศรษฐกิจ
- 7.2.2 สัดส่วนเงินทุนเพื่อการลงทุนตามเกณฑ์มาตรฐาน (10%)
  - (1) สัดส่วนเงินทุนและเงินลงทุน
  - (2) สินทรัพย์การเงินและสินทรัพย์ลงทุน
- 7.2.3 การลงทุนตามอำนาจกระทำการของกฎหมายสหกรณ์ (10%)
  - (1) การบริหารสินทรัพย์และการลงทุนตามอำนาจกระทำการของกฎหมายสหกรณ์
  - (2) การลงทุนตามประกาศของคณะกรรมการพัฒนาการสหกรณ์แห่งชาติ
- 7.2.4 ความรู้เกี่ยวกับตลาดการเงิน (Financial Market) (20%)
  - (1) โครงสร้างตลาดการเงิน
  - (2) ความรู้เกี่ยวกับตราสารเงิน ตราสารหนี้และตราสารทุน
  - (3) ความรู้เกี่ยวกับกองทุนและหน่วยลงทุน
- 7.2.5 ผลตอบแทนและความเสี่ยงจากการลงทุน (20%)
  - (1) ระดับผลตอบแทนของตราสารและความเสี่ยงที่เหมาะสม
  - (2) ปัจจัยความเสี่ยงและการบริหารความเสี่ยง

รวม (100%)

## หัวข้อวิชาที่ 8 การวิเคราะห์ต้นทุน ผลตอบแทนทางการเงิน และส่วนเหลือ

(6 ชม.)

### 8.1 วัตถุประสงค์

- 8.1.1 เพื่อให้มีความรู้ ความเข้าใจเกี่ยวกับการวิเคราะห์ต้นทุน ผลตอบแทน และส่วนเหลือ
- 8.1.2 เพื่อให้สามารถนำไปใช้ในการกำหนดโครงสร้างอัตราดอกเบี้ยที่เหมาะสม

### 8.2 คำอธิบายหัวข้อวิชา

การวิเคราะห์ต้นทุนมีความสำคัญต่อการตัดสินใจของผู้บริหารในเรื่องของการจัดหาเงินทุน และการใช้เงินทุนเพื่อให้การดำเนินงานของสหกรณ์มีประสิทธิภาพสูงสุดบรรลุวัตถุประสงค์ที่กำหนด โดยมีเนื้อหาวิชา ดังนี้

- 8.2.1 ต้นทุนเงินทุน ต้นทุนบริหาร และต้นทุนรวม (30%)
    - (1) วิธีการคำนวณต้นทุนเงินทุนเฉลี่ยถ่วงน้ำหนัก
    - (2) วิธีการคำนวณต้นทุนบริหาร
    - (3) วิธีการคำนวณต้นทุนรวม
  - 8.2.2 ผลตอบแทนทางการเงิน (10%)
    - (1) วิธีการคำนวณผลตอบแทนทางการเงินเฉลี่ยถ่วงน้ำหนัก
  - 8.2.3 ส่วนเหลือ (10%)
    - (1) วิธีการคำนวณส่วนเหลือแต่ละรายการ เช่น ทุนสำรอง และทุนสะสมต่างๆ
  - 8.2.4 ภาวะปฏิบัติ (50%)
    - ให้ทดลองการคำนวณต้นทุนโดยการกำหนดอัตราเงินปันผลที่เหมาะสมกับความเป็นสหกรณ์ รวมทั้งต้นทุนเงินทุนอื่นๆ และการคำนวณอัตราผลตอบแทนที่เหมาะสมและไม่เข้าลักษณะการแสวงหาผลตอบแทนที่สูงเกินควร
- รวม (100%)

## หัวข้อวิชาที่ 9 การจัดทำประมาณการทางการเงิน

(3 ชม.)

### 9.1 วัตถุประสงค์

- 9.1.1 เพื่อให้มีความรู้ ความเข้าใจเกี่ยวกับการประมาณการกระแสเงินสดล่วงหน้า
- 9.1.2 เพื่อให้สามารถนำไปใช้ในการบริหารสภาพคล่องของสหกรณ์

### 9.2 คำอธิบายหัวข้อวิชา

การวางแผนทางการเงินที่เรียกว่าประมาณการเงินสดนั้น เป็นการประมาณการเงินสดรับและเงินสดจ่ายของสหกรณ์ในอนาคตสำหรับช่วงระยะเวลาหนึ่งๆ ซึ่งจะทำให้ผู้วางแผนสามารถจัดหาเงินตามเวลาที่ต้องการและควบคุมการใช้เงินให้เป็นไปอย่างเหมาะสม โดยมีเนื้อหาวิชา ดังนี้

- 9.2.1 วัตถุประสงค์ และประโยชน์ของการจัดทำประมาณการกระแสเงินสดล่วงหน้า (10%)
  - 9.2.2 ประมาณการกระแสเงินสดรับ และเงินสดจ่าย (30%)
    - (1) ความรู้เกี่ยวกับเงินสดรับและเงินสดจ่าย ประกอบด้วยรายการทางการเงินอะไรบ้าง
    - (2) เทคนิคการประมาณการเงินสดรับ และเงินสดจ่ายแต่ละรายการ
  - 9.2.3 การอ่านและวิเคราะห์ประมาณการกระแสเงินสด (30%)
    - (1) ความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับสภาพคล่องส่วนเกินทั้งระยะสั้นและระยะยาว
    - (2) ความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการขาดสภาพคล่องทั้งระยะสั้นและระยะยาว
  - 9.2.4 เทคนิคการบริหารสภาพคล่อง (30%)
- รวม (100%)

## หัวข้อวิชาที่ 10 การบริหารสินเชื่อ

(3 ชม.)

### 10.1 วัตถุประสงค์

- 10.1.1 เพื่อให้มีความรู้ความเข้าใจในวิธีการบริหารธุรกิจสินเชื่อของสหกรณ์
- 10.1.2 เพื่อให้สามารถบริหารจัดการสินเชื่ออย่างเป็นระบบ และการบริหารความเสี่ยงในการดำเนินธุรกิจสินเชื่อ

### 10.2 คำอธิบายหัวข้อวิชา

ธุรกิจสินเชื่อสหกรณ์ มีวัตถุประสงค์หลักคือ การให้บริการและผลิตภัณฑ์ทางการเงินแก่สมาชิกในราคาที่แข่งขันได้ ในขณะเดียวกันก็ส่งเสริมความรู้ทางการเงินและพัฒนาความเป็นอยู่ ธุรกิจสินเชื่อสหกรณ์ต่างจากธนาคารแบบดั้งเดิมตรงที่เป็นองค์กรที่ไม่แสวงหาผลกำไร เป้าหมายหลักคือ การให้บริการสมาชิกมากกว่าการสร้างผลกำไรให้กับผู้ถือหุ้น ซึ่งช่วยให้สหกรณ์สามารถเสนออัตราดอกเบี้ยเงินกู้ที่ต่ำกว่า อัตราดอกเบี้ยออมทรัพย์ที่สูงขึ้น และค่าธรรมเนียมที่ต่ำกว่าเมื่อเทียบกับธนาคารพาณิชย์ ดังนั้น กรรมการสหกรณ์จะต้องมีความรู้และตระหนักในการบริหารสินเชื่อ เพื่อประโยชน์ของสมาชิกและสหกรณ์ โดยมีเนื้อหาวิชา ดังนี้

10.2.1 ความรู้ ความเข้าใจระบบธุรกิจสินเชื่อ (30%)

- (1) ความหมาย ความสำคัญของธุรกิจสินเชื่อ
- (2) ระบบสินเชื่อสหกรณ์

10.2.2 การบริหารธุรกิจสินเชื่อสหกรณ์ (70%)

- (1) กระบวนการจัดการบริหารสินเชื่อ
- (2) การวิเคราะห์สินเชื่อ
- (3) การประเมินค่าความเสี่ยงสินเชื่อ
- (4) ความมั่นคงทางการเงินและการประเมินองค์ประกอบในสินเชื่อ
- (5) การควบคุมสินเชื่อและหลักการบริหารสินเชื่อ
- (6) การดำเนินการเรียกเก็บหนี้
- (7) แผนการเร่งรัดและติดตามหนี้ทุกประเภท

รวม (100%)

## **หัวข้อวิชาที่ 11 การควบคุมภายใน และการบริหารความเสี่ยง**

(3 ชม.)

### **11.1 วัตถุประสงค์**

11.1.1 เพื่อให้มีความรู้ ความเข้าใจเกี่ยวกับหลักการวางระบบการควบคุมภายในและประเมินการควบคุมภายในด้วยตนเองของสหกรณ์

11.1.2 เพื่อให้สามารถนำความรู้ไปใช้ในการจัดวางระบบการควบคุมภายในของสหกรณ์และการประเมินการควบคุมภายในด้วยตนเองของทุกส่วนงานในสหกรณ์

11.1.3 เพื่อให้มีความรู้ ความเข้าใจในหลักการบริหารความเสี่ยงและแนวทางการบริหารความเสี่ยง

11.1.4 เพื่อให้สามารถนำความรู้ไปใช้ในการบริหารจัดการความเสี่ยงที่อาจเกิดขึ้นและมีผลกระทบต่อสหกรณ์

### **11.2 คำอธิบายหัวข้อวิชา**

**การควบคุมภายใน** คือ กระบวนการปฏิบัติงานที่บุคลากรในสหกรณ์ โดยคณะกรรมการดำเนินการ ผู้บริหารทุกระดับ และพนักงานทุกคนมีบทบาทร่วมกันในการจัดให้มีขึ้น เพื่อสร้างความเชื่อมั่นอย่างสมเหตุสมผลว่าการปฏิบัติงานจะบรรลุวัตถุประสงค์ รวมถึงการป้องกันหรือลดความผิดพลาด ความเสียหาย การรั่วไหลสิ้นเปลือง หรือทุจริตในหน่วยงาน

**การบริหารความเสี่ยง** คือ กระบวนการดำเนินงานขององค์กรที่เป็นระบบและต่อเนื่อง เพื่อช่วยให้องค์กรลดมูลเหตุของแต่ละโอกาสที่จะเกิดความเสียหาย ให้ระดับของความเสียหายและขนาดของความเสียหายที่จะเกิดขึ้นในอนาคต อยู่ในระดับที่องค์กรยอมรับได้ ประเมินได้ ควบคุมได้ และตรวจสอบได้อย่างมีระบบ โดยคำนึงถึงการบรรลุวัตถุประสงค์หรือเป้าหมายขององค์กรเป็นสำคัญ โดยมีเนื้อหาวิชา ดังนี้

11.2.1 ความหมาย และวัตถุประสงค์ของการควบคุมภายใน (5%)

11.2.2 แนวทางการประเมินการควบคุมภายในตามแนวทางของกรมตรวจบัญชีสหกรณ์ (45%)

(1) การประเมินสภาพแวดล้อมการควบคุม

(2) การประเมินความเสี่ยงและกิจกรรมควบคุม

ก. ด้านการเงินการบัญชี

ข. ด้านธุรกิจสินเชื่อ

ค. ด้านธุรกิจเงินรับฝาก

ง. ด้านเงินลงทุนในหลักทรัพย์

จ. ด้านที่ดิน อาคารและอุปกรณ์

ฉ. ด้านเจ้าหนี้เงินกู้

ช. ด้านสมาชิกและทุนเรือนหุ้น

(3) การประเมินระบบข้อมูลสารสนเทศและการสื่อสาร

(4) การประเมินระบบติดตามผลและประเมินผล

(5) ภาวะปฏิบัติ ให้ทดลองประเมินการควบคุมภายในของสหกรณ์ตามแบบประเมิน

11.2.3 ความหมาย และวัตถุประสงค์ของการบริหารความเสี่ยง (5%)

11.2.4 การบริหารความเสี่ยงด้านกลยุทธ์ (10%)

11.2.5 การบริหารความเสี่ยงด้านเครดิต (10%)

11.2.6 การบริหารความเสี่ยงด้านตลาด (5%)

11.2.7 การบริหารความเสี่ยงด้านสภาพคล่อง (10%)

11.2.8 การบริหารความเสี่ยงด้านปฏิบัติการ (5%)

11.2.9 ภาวะปฏิบัติ ให้ทดลองประเมินความเสี่ยงของสหกรณ์ตามแบบประเมิน (5%)

รวม (100%)

## หัวข้อวิชาที่ 12 การบริหารจัดการเชิงกลยุทธ์ และเกณฑ์ประเมินความเข้มแข็งของสหกรณ์ (3 ชม.)

### 12.1 วัตถุประสงค์

12.1.1 เพื่อให้มีความรู้ ความเข้าใจเกี่ยวกับการบริหารจัดการเชิงกลยุทธ์ การวัดและประเมินผลแบบสมดุล

12.1.2 เพื่อให้สามารถนำความรู้ไปใช้ในการวิเคราะห์สภาพแวดล้อม วางแผนกลยุทธ์ และนำไปใช้ในการพัฒนาสหกรณ์ให้ก้าวหน้ามั่นคงและยั่งยืน

12.1.3 เพื่อให้มีความรู้ ความเข้าใจเกี่ยวกับเกณฑ์ประเมินความเข้มแข็งสหกรณ์ และกลุ่มเกษตรกรภาพรวม

12.1.4 เพื่อให้สามารถนำความรู้ไปใช้ในการกำหนดแนวทาง แผนงาน และกิจกรรมที่สามารถจะรักษา พัฒนา และยกระดับความเข้มแข็งของสหกรณ์ตามเกณฑ์ชี้วัด

### 12.2 คำอธิบายหัวข้อวิชา

การบริหารเชิงกลยุทธ์เป็นการมองอนาคต เพื่อให้ทราบถึงทิศทางและการเจริญเติบโตของสหกรณ์ที่สอดคล้องกับความต้องการของสมาชิก รวมถึงให้ผู้บริหารมีการเตรียมตัวเพื่อรับการเปลี่ยนแปลงทั้งสภาพแวดล้อมภายในและภายนอกที่จะเกิดขึ้น การบริหารเชิงกลยุทธ์จะต้องไม่ใช้การแก้ปัญหาเฉพาะหน้า ทั้งนี้ ได้นำเรื่องเกณฑ์การประเมินระดับความเข้มแข็ง ประกอบด้วย 4 มิติ พิจารณาจาก มิติที่ 1 ความสามารถในการให้บริการสมาชิก มิติที่ 2 ประสิทธิภาพในการดำเนินธุรกิจ มิติที่ 3 ประสิทธิภาพในการจัดการองค์กร และ มิติที่ 4 ประสิทธิภาพของการบริหารงาน มาใช้ในการบริหารจัดการเชิงกลยุทธ์ของสหกรณ์ โดยมีเนื้อหาวิชา ดังนี้

12.2.1 เกณฑ์ประเมินความเข้มแข็งสหกรณ์และกลุ่มเกษตรกรภาพรวม (5%)

12.2.2 แนวทางการขับเคลื่อนนโยบายการสร้าง ความเข้มแข็ง (20%)  
ในแต่ละตัวชี้วัดของ 4 มิติ ตามกลุ่มเป้าหมายผู้รับบริการ

12.2.3 ความหมาย และวัตถุประสงค์ของการบริหารจัดการเชิงกลยุทธ์ (5%)

12.2.4 การวางแผนกลยุทธ์ (20%)

(1) การวิเคราะห์สภาพแวดล้อมภายในและภายนอก การวิเคราะห์การแข่งขันและการวิเคราะห์ลูกค้า

(2) การกำหนดวิสัยทัศน์ พันธกิจ และเป้าหมาย

(3) การวางแผนกลยุทธ์ และงบประมาณ

12.2.5 การนำแผนไปปฏิบัติ (10%)

การปรับเปลี่ยนองค์กรด้านการจัดการโครงสร้างด้านกระบวนการทำงาน ด้านบุคลากรด้านเทคโนโลยี ค่านิยมร่วม และวัฒนธรรมองค์กร

12.2.6 การติดตามประเมินผลและควบคุม (20%)

(1) การวัดและประเมินผลองค์กรแบบสมดุลทั้ง 4 ด้าน (Balanced Scorecard) ด้านการเงิน ด้านลูกค้า ด้านกระบวนการบริหารจัดการภายใน และด้านการเรียนรู้และการเติบโต

(2) การกำหนดดัชนีวัดผลการดำเนินงานขององค์กร (Key Performance Indicators)

(3) การสร้างแผนที่กลยุทธ์ (Strategy Map)

12.2.7 ภาคปฏิบัติ ฝึกหัดให้เขียนแผนกลยุทธ์ (20%)

รวม (100%)

## **หัวข้อวิชาที่ 13 นวัตกรรม เทคโนโลยี และระบบสารสนเทศ (IT) เพื่อการบริหารสหกรณ์ (3 ชม.)**

### **13.1 วัตถุประสงค์**

- 13.1.1 เพื่อให้มีความรู้ ความเข้าใจเกี่ยวกับเทคโนโลยี และนวัตกรรม
- 13.1.2 เพื่อให้เห็นความสำคัญในการนำเทคโนโลยี ระบบสารสนเทศ และนวัตกรรม มาใช้ในการบริหารสหกรณ์
- 13.1.3 เพื่อให้สามารถกำหนดนโยบายด้านเทคโนโลยี และนวัตกรรมในการพัฒนาสหกรณ์ได้

### **13.2 คำอธิบายหัวข้อวิชา**

การใช้เทคโนโลยีและนวัตกรรมในการจัดการเป็นสิ่งสำคัญในสภาพแวดล้อมทางธุรกิจที่เปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วและมีการแข่งขันในปัจจุบัน มีคุณประโยชน์หลายประการที่สามารถส่งผลกระทบอย่างมากต่อความสำเร็จขององค์กร เช่น ช่วยให้การจัดการและการวิเคราะห์ข้อมูลดีขึ้น อำนวยความสะดวกในการสื่อสารและการทำงานร่วมกันอย่างมีประสิทธิภาพ ด้วยเครื่องมือและแพลตฟอร์มการสื่อสารดิจิทัลที่หลากหลาย ประหยัดเวลาและจัดสรรทรัพยากรได้อย่างมีประสิทธิภาพมากขึ้นด้วยการทำงานที่ขับเคลื่อนโดยอัตโนมัติ ปรับปรุงกระบวนการ และบูรณาการระบบ ช่วยให้พนักงานมุ่งเน้นไปที่กิจกรรมที่มีมูลค่าสูงขึ้น ซึ่งนำไปสู่ประสิทธิภาพการผลิตที่ดีขึ้นและผลลัพธ์ที่ดีขึ้น ดังนั้น กรรมการสหกรณ์จะต้องตระหนักถึงความสำคัญในการนำเทคโนโลยี และนวัตกรรม ข้อมูลสารสนเทศมาใช้ในการบริหารจัดการสหกรณ์ โดยมีเนื้อหาวิชา ดังนี้

- 13.2.1 ความเข้าใจเกี่ยวกับเทคโนโลยี นวัตกรรม และข้อมูลสารสนเทศ (20%)
  - (1) ความหมาย ความสำคัญ
  - (2) เทคโนโลยี นวัตกรรมในยุคปัจจุบัน
- 13.2.2 เครื่องมือและแพลตฟอร์มการสื่อสารดิจิทัล (20%)
- 13.2.3 การนำเทคโนโลยี นวัตกรรมและข้อมูลสารสนเทศมาใช้ในการบริหารจัดการสหกรณ์ (30%)
  - (1) ระบบฐานข้อมูล (Big Data)
  - (2) การวิเคราะห์ การนำเสนอข้อมูล
  - (3) การเพิ่มประสิทธิภาพการบริหารจัดการสหกรณ์
  - (4) ตัวอย่างการใช้เทคโนโลยีการบริหารจัดการสหกรณ์
- 13.2.4 การพัฒนานวัตกรรมในองค์กร (30%)
  - (1) การวางแผนด้านเทคโนโลยี และนวัตกรรม

รวม (100%)

## **หัวข้อวิชาที่ 14 การบริหารสหกรณ์ภายใต้หลักธรรมาภิบาลและจรรยาบรรณสหกรณ์ (3 ชม.)**

### **14.1 วัตถุประสงค์**

14.1.1 เพื่อให้มีความรู้ ความเข้าใจหลักธรรมาภิบาล และแนวทางปฏิบัติธรรมาภิบาลทั้งในระดับกรรมการ และระดับสหกรณ์ ตามแนวทางส่งเสริมแนะนำของสำนักงานคณะกรรมการกำกับหลักทรัพย์และตลาดหลักทรัพย์ (ก.ล.ต.)

14.1.2 เพื่อให้สามารถนำความรู้ และแนวทางธรรมาภิบาลไปใช้ในการบริหารจัดการสหกรณ์ให้มีประสิทธิภาพ โปร่งใส น่าเชื่อถือและเป็นธรรมต่อทุกฝ่าย

14.1.3 เพื่อให้เข้าใจ และยึดถือปฏิบัติตามจรรยาบรรณสหกรณ์

### **14.2 คำอธิบายหัวข้อวิชา**

ธรรมาภิบาล คือ การปกครอง การบริหาร การจัดการ การควบคุมดูแล กิจกรรมต่างๆ ให้เป็นไปในครรลองคลองธรรม รวมถึง ศีลธรรม คุณธรรม จริยธรรม และความถูกต้องชอบธรรมทั้งปวง ซึ่งวิญญูชนพึงมี และพึงประพฤติปฏิบัติ อาทิ ความโปร่งใสตรวจสอบได้ การปราศจากความขัดแย้งทางผลประโยชน์ เป็นต้น และคณะกรรมการต้องยึดมั่นถือปฏิบัติตามจรรยาบรรณ พร้อมทั้งส่งเสริมให้บุคลากรยึดถือจรรยาบรรณในการปฏิบัติหน้าที่ โดยมีเนื้อหาวิชา ดังนี้

14.2.1 ความหมาย วัตถุประสงค์ หลักธรรมาภิบาล และจรรยาบรรณ (10%)

14.2.2 องค์ประกอบของธรรมาภิบาลระดับกรรมการ (25%)

- (1) ความรู้ความสามารถของกรรมการ และการเป็นของกรรมการ
- (2) การพิจารณาในการจัดทำจรรยาบรรณกรรมการ
- (3) การแต่งตั้งคณะกรรมการย่อย
- (4) กระบวนการสรรหาและแต่งตั้งผู้จัดการ
- (5) การกำหนดนโยบายจรรยาบรรณกรรมการ
- (6) การกำหนดนโยบายธรรมาภิบาล
- (7) การกำกับและติดตามการดำเนินงาน
- (8) การจัดการข้อร้องเรียน
- (9) การประเมินผลการปฏิบัติงานตามหลักธรรมาภิบาลของกรรมการ

14.2.3 จรรยาบรรณสหกรณ์ (25%)

- (1) จรรยาบรรณกรรมการ
- (2) จรรยาบรรณผู้จัดการสหกรณ์
- (3) จรรยาบรรณฝ่ายจัดการ

14.2.4 องค์ประกอบของธรรมาภิบาลระดับสหกรณ์ (25%)

- (1) การปฏิบัติงานตามกฎหมาย
- (2) การปฏิบัติงานอย่างเป็นอิสระ โปร่งใส เป็นธรรมตรวจสอบได้ และปลอดจากการทุจริต
- (3) การมีทรัพยากรที่เพียงพอต่อการปฏิบัติหน้าที่ตามกฎหมาย
- (4) การรายงานและการเปิดเผยข้อมูล
- (5) มาตรฐานการปฏิบัติงาน การควบคุมภายใน และการตรวจสอบภายใน
- (6) การบริหารความเสี่ยง
- (7) การสร้างมูลค่าเพิ่มและความยั่งยืนของสหกรณ์

- (8) แนวทางปฏิบัติของผู้จัดการและเจ้าหน้าที่
- (9) การรักษาความปลอดภัยของข้อมูลสารสนเทศ

14.2.5 ภาคปฏิบัติ (15%)

ให้ทดลองประเมินแนวทางธรรมาภิบาลตามแบบประเมิน

รวม (100%)  
รวมชั่วโมง 54 ชม.

15. ทดสอบประมวลความรู้ pre - test, post - test

3 ชม.  
รวมทั้งสิ้น 57 ชม.

#### เงื่อนไขการสำเร็จหลักสูตร

1. ต้องมีเวลาเข้ารับการฝึกอบรมไม่ต่ำกว่าร้อยละ 80
2. ต้องผ่านการทดสอบประมวลความรู้ pre - test, post - test (แบบปรนัย)  
โดยได้ผลคะแนนไม่น้อยกว่าร้อยละ 70